

רשימת ספרי "בן מלך"

שיצאו לאור עד עתה:

- חג המצות
- ספרית העומר וחג
- חג השבועות
- ימי כיבוש המצרים - מלח ומלח
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- חנוכה
- ימי המדבר
- הגדה של פסח
- בעניני מצות התמימות
- שמעון
- חג המצות
- שיר השירים
- שבת פסח
- פרשת במדבר
- גליון מס' 106

ניתן להשיג: mechonenelch@gmail.com | בארה"ב ניתן להשיג: sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

מתורתו של מרן רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת במדבר

החודש הראשון באחד לחודש תקים' וגו', ומהמניין הזה נעשו האדנים משקלים שלו, שנאמר (שם לח, כז) ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו'. הא למדת ששתיים היו, אחת בתחלת נדבתן אחר יום הכפורים בשנה ראשונה, ואחת בשנה שנייה באייר משהוקם המשכן.

מעתה זהו שבא רש"י כאן לבאר לשם מה נדרש מניינים שוב, ועל זה מיישב שמתוך חיתבת מונה אותן בכל שעה.

אמנם דברי רש"י מיישבין התמיהה על פי מדרשו, ועל פי פשוטו נראה, שתכלית מניינים בפרשה זו היתה במיוחד לצורך סידור המחנות והגדלים, אשר לשם כך נחוץ לדעת מספר כל שבט ושבט. וכלשון רש"י 'למשפחותם - דע

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר. שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגולגולתם (א, א-ב)

ברש"י - 'מתוך חיתבתן לפניו מונה אותם כל שעה; כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים, כשבא להשרות שכניתו עליהן מנאן, באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאם.'

נראה שבא ליישב בזה התמיהה המתעוררת לשם מה בא המניין כאן, שהרי זה עתה בעת הקמת המשכן נמנו על ידי נתינת השקלים, כמו שכתוב מספר מניינים בתחילת פרשת פקודי (שמות לח, כו) 'בקע לגולגולת מחצית השקל בשקל הקודש לכל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה, לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים.'

ומניין זה התקיים בחודש תשרי מיד לאחר שירד משה מן ההר, כמבואר ברש"י בפרשת כי תשא (שם ל, טו) וזה לשונו: 'שנצטווה למנותם בתחילת נדבת המשכן אחר מעשה העגל מפני שנכנס בהם מגפה, כמו שכתוב (שם לב, לה) ויגוף ה' את העם. משל לצאן החביבה על בעליה שנפל בה דבר, ומשפסק אמרו לו לרועה בבקשה ממוך מנה את צאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חביבה עליו. ואי אפשר לומר שהמנין הזה הוא האמור בחומש הפקודים, שהרי נאמר בו 'באחד לחודש השני' והמשכן הוקם באחד לחודש הראשון, שנאמר (שמות מ, ב) 'ביום

בגליון

פרשת במדבר

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

ברוך א-ל עליון אשר נתן מנוחה..... עמוד 8

בענייניא דיומא

חג השבועות - עצרת של חג המצות..... עמוד 9

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו
הרה"ח ר' **יעקב** בן ידידנו הרה"ח ר' יצחק **פרוש** שליט"א
לרגל היכנס בנו הבה"ח **חיים** י"ו לעול תומ"צ

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנחות ותרומות "פרנס השבוע/החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 8422488-054

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל- 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל- 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתנו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחודשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור
התורה לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה
פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למנוחי המנוח
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על תפנית חובסי תורה
- שיעורים
- על הח"ס
- ספר
- המת והמחשבה
- ביאורי סודות
- ספר
- אמונה ומצוות
- ספר
- תורה ודעה
- אונגים
- תורה ודעה

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מחשבה מכון
סניף 34 מטה במטה

עמותת חשיבה בבית מנוח
ליטמני מיקווי רבי
מודיעים 150 טיקס
בבית התורמים

הכשרת ספרו בן מלך
העזרת והמועצות ברובי העיר

סלפון הורחלת: 054-8422488
כתובת: אהל ישראל 1/9
ביתר עילית
קמפוס מוסדות לפי סניף 46
תחנת הארזית
mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

1-3-5 שלוחה

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע ובענייניא דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

דבר המכון

לקראת חג מתן תורה הננו מתבשרים כי נזכה לשוב ולפקוד את בני הכנסיות ובתי המדרשות, לאחר תקופה של התמודדות והשתוקקות בה נאלצנו לעסוק בתורה ועבודת ה' באופנים מצומצמים.

רבינו בעל ה"בן מלך" לימד אותנו להתמודד נכונה עם כל מצב, מחד כיצד לא לאבד את שמחת החיים ומצב-הרוח המרומם גם בשעות קשות, בהתחזקות באושר הפנימי שאינו תלוי בדבר, ומאידך כיצד לצהול ולהודות לה' כאשר באים ימים בהם הטוב נראה ונגלה.

כעת הוא הזמן לשוב ולהודות לה' ולשמוח בתורתו על הכרך האחרון שיצא לאור בחורף שעבר עלינו לטובה, הלא הוא כרך במדבר חלק א', והנה אנו עומדים בקריאת פרשיות אלו כשהספר ערוך ומוכן לפנינו, פותח שערים ומאיר את העיניים בחידושי תורתו הבהירים שהותיר לנו לברכה, כשהביטוי המתאים ביותר הוא 'בקע אור חדש בשחקים'.

וזת למודעי שגם לבקיאים ומכירים את תורתו של רבינו בעל בן מלך, יש חידוש מפתיע בחלק זה, שכן עוסקי תורה שבכתב מתקשים להגדיר את ענייני המיוחד של ספר במדבר. לרבים נדמה שבחומש זה אין עניינים רבים לחדש ולהעמיק, ואף המצוות בו אינן רבות, אולם רבינו זצ"ל גם כאן מבקיע מהלכים מיוחדים בהגדרת מהותו של ספר במדבר, שמתוך הגדרה זו נובעים המאורעות המסופרים בו, המצוות וההלכות שנתחדשו בו, ואנו זוכים ממש לאורות חדשים ומופלאים שלא נגלו עד כה. הן בעיון יסודי בגדרי הפרשיות, ובדינים שהתחדשו בהם.

ולדוגמא ב"פרשת במדבר" שנראה שאין בו דבר מלבד פקודי מספרים, ובהרבה ספרים מעטים הביאורים והחידושים או שאין עליה כלל חידושים, הרי רבינו זצ"ל הניף את ידו הרחבה ופרש את אדרתו על כל העניינים. מבאר בהגדרות יסודיות את מהות ענייני המניינים השונים, והלכות שמירת וחניית הלויים ונשיאת הכלים, וכיצד הם נדרשים במקראות, כשהכל משתלב בהבנת מהות הפרשיות, ובקישור עומק הפשט עם הדרשות. עד שלמרבית הפלא "פרשת במדבר" כשלעצמה, יש בה ביאורים ומאמרים לא פחות מהפרשיות העשירות במצוות ומאורעות.

כפי שהודענו לציבור לאורך כל הדרך, אזי גם בעיצומם של ימים אלו בהם התפרקו רוב המסגרות, המשיך המכון בפעילותו, כשעורכי המכון עמלים כל העת על כתבי ושיעורי רבינו, ומעלים עלי גיליון את ספרי בן מלך הבאים, מתנתקים מהמולת המאורעות ומתרכזים בכל כוחם בעבודה החשובה אליה מצפים שוחרי התורה, וממלאים את הקנקנים מיינו הבשום של רבינו, בכרכי בן מלך הנרקמים והולכים: ויקרא חלק ב', במדבר חלק ב', ומקוים אנו כי כרך זה עומד לצאת לאור בתקופה הקרובה, לרגל קריאת הפרשיות הללו.

הציבור הרחב של חברי המכון תומכים ידידים ואוהדים, בוודאי יודעים להעריך את הפעילות החשובה של המכון והנהלתו הממריצה בכל עת את עבודת העריכה, וממשיכים להושיט יד ותמיכה איתנה. ומכאן הקריאה אליכם, בידכם תלוי הכל, בזכותכם אנו זוכים לכל העשייה והספרים וליהנות מדברי התורה הייחודיים של רבינו, ובכך להמשיך את מורשתו ולהיקרא תלמידיו, גם לאחר הסתלקותו. חזקו ואמצו לבל תמוט ידכם, ואדרבה, בשעה קשה אנו זקוקים לתוספת חיזוק, כל מי שבידו להוסיף, כל מי שעדיין לא הצטרף למעגלי התומכים נקרא אל הדגל.

ויהי רצון שנזכה לצאת מהרה מכל המיצרים, ונזכה לקבלת התורה מתוך שמחה והרחבה ובשורות טובות.

לפני האמור יש לבאר שעמידה זו של עם ישראל כריבוי מחנות, היא בחינת 'תוספת' ופן מיוחד ומיוחד בהשראת השכינה, והוא ענין נעלה שזכו גם בו לתוספת מדריגה נשגבה. אולם הבחינה הראשונה והיותר עיקרית במה שבא להשרות שכינתו בתוכם היא, עצם הדבר שהוא יתברך בא לשכון בתוך כלל ישראל כעם אחד, אשר מצד זה נמנו במניין המיוחד בעת הקמת המשכן, ונפקדו בעת תרומת המשכן כמו שכתוב בפרשת פקודי, כאמור.

וכך היה רצון ה' לבטא את החביבות של כל אחת מהבחינות לבדה, כדי שכל אחת מהבחינות תבוא לידי ביטוי בפני עצמה. ותחילה ניתן הזמן לביטוי בחינת השראת השכינה שמצד כללות העם, שהוא הענין העיקרי שהעם כולו זוכה לירידת השכינה, אשר באה לשרות בקרב. וזה היה בחודש הראשון. ורק אחר שכבר בא לידי ביטוי פן זה, ניתנה להם הבחינה השניה והפן הנוסף של השראת השכינה הבאה גם מצד כל שבט בפני עצמו. ולשם כך נתייחד פרק זמן לעצמו עבור מניין הדגלים, והיה מניין זה בחודש בפני עצמו, היינו בחודש השני כמפורש בכתוב. ואילו היה מניין הדגלים והמחנות מתקיים בחודש הראשון, היו מתערבים שתי בחינות המספר של בני ישראל, ולא היתה בחינת השראת השכינה שמצד כללות העם מובחנת לעצמה. ולכן קבע לכל אחת מבחינות השראת השכינה פרק זמן מיוחד: בחודש הראשון - תתבטא בחינת השראת השכינה הכללית, ובחודש השני - יימנה כל שבט בפני עצמו, לבטא את השראת השכינה המתייחדת בכל אחד ואחד מן השבטים.

* * *

פקודיהם למטה ראובן ששה וארבעים אלף וחמש מאות... פקודיהם למטה שמעון תשעה וחמשים אלף ושלוש מאות (א, כא, כג)

בכל הפקודים מופיע כאן בלשון הכתוב תחילה המספר הקטן ואחר כך המספר הגדול - 'ששה וארבעים אלף וחמש מאות', 'תשעה וחמשים אלף ושלוש מאות'. וכן להלן בפקודין הלויים 'את פדויי השלשה והשבעים והמאתיים' (להלן ג, מג-מו), 'חמשה וששים ושלוש מאות ואלף בשקל הקדש' (ג, א).

ואכן כך מצינו לשון התורה ברוב המקרא, שמקדים את המועט תחילה, כמו בסוף פרשיות בראשית ונח - במנין שנות העשרה דורות מאדם עד נח ומנח עד אברהם - 'ויחי שת חמש שנים ומאת שנה וגו' ויחי ירד שנים ושישים שנה ומאת שנה' וגו'.

דוק ותראה שכך היא דרכה של תורה בצורת המנין הרגיל בכל המקרא בתנ"ך. אך עדיין צריך לבאר מהו

מנין כל שבט ושבט. שזו מטרה כשלעצמה שהקב"ה חפץ וחיבב את ישראל, ובא לזכותם בסידור עמידתם באופן של מחנות ודגלים החונים מסביבו, ונותנים כבוד לשמו, כמו שיפרש בהמשך הפרשה.

ועוד שעצם המניין מחדש מורה על התחדשות מעמדם, ומבטא שכל עמידתם הוא לתפקידם הרם, והמה נפקדים בזה כאנשי צבא, בטרם עומדים להיות ניצבים במחנות ובדגלים סביב אוהל מועד.

ויסוד הביאור בזה, משום שענין יסודי נתחדש כאן בספר במדבר, שה' בא לשכון בישראל לא רק כ'אלוקים' הנבדל ונערץ במקדש בתוקף קדושתו, אלא גם כ'מלך' היושב בתוכם. ומפני הופעתו כמלך המקושר אליהם, הם נערכים כגדודים ומחנות לכבודו של מלך, והוא כבוד לשמו, ומטכסיסי המלכות שהם ניצבים סביבותיו. כפי שמתבאר ענין זה בהרחבה בספר בן מלך - פרשת במדבר בחלק המאמרים (מאמרים א-ב), שזה יסוד מהותו של ספר במדבר כולו.

והדבר רמוז בעומק דברי חז"ל, שהיתה תכלית בפני עצמה למניינם לבטא את חשיבות מעמדם, והיינו מה שמבואר במדרש (במדב"ב ג) שראו ישראל את המלאכים שהם עשויים דגלים דגלים, ונתאוו גם כן להיות דגלים כמו המלאכים, ונעתר להם הקב"ה ועשאן דגלים. וענין זה צריך ביאור, מהו זה שנתאוו לעמוד בדגלים, ומה המשמעות בדבר, וכי בקריאת שם בעלמא עסקינן שיקרא שם 'דג'.

ולפי דברינו האמורים, עומק המשמעות במה שנתאוו להיות דגלים כמו המלאכים, היינו שזה כבוד מלכות ה' שהוא שוכן בתוך כמה וכמה גדודים, וכשגילו ישראל את עמידת המלאכים שעשויים דגלים דגלים מפני כבוד המלכות, נתאוו גם הם שיהיו גם כן במחנות ובדגלים לשכינה אשר בארץ. ואכן הקב"ה מילא את רצונם בזה, והופיעה שכינתו בתוכם באופן זה.

ומצד בחינה זו הקב"ה משרה את שכינתו בכל שבט ומחנה בפני עצמו, שזהו כבודו של הקב"ה כמלך, שהוא נמצא ומופיע בקרב עם ישראל בטכסיסי מלכות בריבוי גדודים ומחנות, כאשר כל שבט הוא כעם שהוא ראוי למשכן מצד עצמו. ולשם כך הוצרך למנותם מחדש ולדעת מניין כל שבט בפני עצמו, שזהו כבוד המלכות שיש סכום מספר מסויים של צבאות בצד זה, וסכום מספר מסויים בצד זה.

ועל פי זה יש לבאר את הכתוב כאן שמניין זה נצטוו עליו בחודש השני, שהוא צריך ביאור, כי מאחר שמניין זה קשור עם מה שבא ה' להשרות שכינתו ביניהם במשכן (כדברי רש"י), היה צריך להיות המניין בזמן הקמת המשכן בחודש הראשון, ומדוע נתאחר המניין כל כך לחודש שלאחריו, שהוא פרק זמן נבדל.

הסיבה לכך שאכן מקדימים את מספר הקטן לפני הגדול, שנמצא שהטפל קודם לעיקר.

והנה בתרגום אונקלוס שינה בכל המקראות, ומקדים את המרובה תחילה, אשר מסתבר מתוך כך שכך היתה נהוגה צורת המנין הרגיל בלשון ארמי, וגם בתלמוד נהוג כן לרוב כדלהלן. [וכפי שכך הוא ברוב השפות המדוברות, שבהזכרת מספר מקדימים את המרובה למועט, שאין אומרים 'חמשה ושישים' אלא 'שישים וחמשה'¹].

אף בלשון המשנה והברייתא שעיקרם בלשון הקודש, גם נהגו כן להקדים את המרובה לפני המועט - וכמו 'פיטום הקטורת כיצד שלש מאות ושישים ושמונה מנים' וכו' (ברייתא כריתות ו. ירושלמי יומא ד, ה), 'מאתיים וארבעים ושמונה אברים באדם' (האלות א, ח), וכי"ב בכל הש"ס ובמדרשים. ואפילו בעשרות ויחידים תמיד יוקדמו העשרות, כמו 'עשרים ואחת תקיעות במקדש' (סוכה גג), וכן מצינו הרבה בחז"ל - עשרים וארבעה, שלושים ושתים, שלושים ושישה, ארבעים ושתים, ארבעים ושמונה, שבעים ואחד, שבעים ושניים, ועוד דוגמאות אין ספור יש בזה. וכבר אמרו (ע"ז נח: חולין קלז): 'לשון תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמו', עכ"פ חזינו שכך הוא לשון בני אדם, והלא דיברה תורה כלשון בני אדם, וצריך לדעת איפוא מדוע ברוב המקראות מקדימין את המספר הקטן.

ונראה הביאור בזה, לפי שכך הוא סדר הספירה וחישוב החשבון אצל בני אדם. שכאשר המונה בפרוטרוט עד שמגיע לסיכום החשבון, גומר החשבון והמנין עם המספר הקטן, ולכן אומרים אותו מיד, ואח"כ מחשב המספר גדול שנמנה לפניו. וכגון בפסוק 'חמשה ושישים ושלוש מאות ואלף' - הרי תחילה מנו והגיעו עד אלף, אח"כ מנו עוד שלש מאות, ומנו עוד והגיעו לשישים, ונשאר חמשה - ונמצא שכשהוא עומד בסוף המספר יש לו חמשה לפניו שבהם גמר עכשיו המנין - ואומר 'חמשה', ומוסיף את מה שספר בעבר עוד 'שישים', ולפניהם מה שספר עוד 'שלוש מאות', ואח"כ מזכיר את הראשונים 'אלף'. [וכענין שמצינו בסדר המשנה שלפעמים אמרו 'פתח במאי דסליק מיניה' (עיין ריש מסכת נדרים)].

וכן מצינו בתורה במניין שנות האדם, הרי תחילה חי את המספר הגדול ואח"כ חי את המספר הקטן שהוא יותר לפניו ובהם נמצא עכשיו לאחורנה, וכגון ב'ירד' - "ויהיו כל ימי ירד, שתיים ושישים שנה ותשע מאות שנה" (בראשית ה, כ), שחי תחילה תשע מאות שנה ואח"כ עוד שישים שנה ובסופם חי עוד שתי שנים - הרי עכשיו אנו מוצאים אותו בעת פטירתו בשנה השנייה - שתי השנים, בתוך העשור השביעי, ועל כן משחזרים ואומרים שחי

בעבר עוד שישים שנה, וזוכרים שלפניהם חי בעבר עוד תשע מאות שנה. ולכן בקטן החל ובגדול כלה.

כמו כן בציון תאריך יום מסויים, נכון ומדוייק יותר להקדים את המספר הקטן, וכמו בגמר המבול (בראשית ח, יג) 'ויהי באחת ושש מאות שנה', שהדבר אירע בשנה האחת ולא בשש מאות. ושם (ח, יד) 'ובחודש השני בשבעה ועשרים יום לחודש יבשה הארץ' - הרי יבשה ביום השבעה ולא בעשרים. וכן גבי אכילת מצות 'עד יום האחד ועשרים לחודש' (שמות יב, ח), וכהנה רבות במקרא.

ומבואר שפיר דאף שאמרו 'דיברה תורה כלשון בני אדם', עם זאת כשיש סיבה לכתוב באופן מסויים, יכרו לבחור באמת ובצורה הנכונה מאשר לשון בני אדם, כי בני אדם אינם מדקדקים בלשונם כל כך, ואינם מדברים צחות, אולם לשון התורה ראוי להיות מדוקדק ומזוקק שבעתים.

וכן בענייני מצוה התלויים במנין, מצינו בספירת העומר שהנהיגו למנות בצורה זו 'היום אחד ועשרים' 'שנים ועשרים' 'שלושה ועשרים' וכו', הרי שמקדימים את המספר הקטן תחילה ואח"כ המספר הגדול. וכתב המשנה-ברורה (סימן תפ"ט ס"ק ט) בטעם הדבר: 'יש לומר מנין המועט מתחילה כגון אחד ועשרים יום, וכל אלו הדברים אינן לעיכובא אלא לצחות הלשון'.

ולפי האמור מבואר היטב איזה 'צחות לשון' יש בזה בהקדמת המנין המועט תחילה, שאף שלאורה נכון יותר להקדים את המרובה תחילה שהוא הרוב והעיקר והוא גם קודם בסדר הדברים [שאחר שיש עשרים יש עשרים ואחד]. אכן לפי האמור הרי בספירת העומר אנו עוסקים בספירת ימים, והנה כך הוא דרך הספירה, שבכל יום סופרים את היום 'הנוסף' ומצרפים אותו למנין הימים שכבר עברו ונספרו, ולכן אם מנינו בעבר עשרים יום והיום מוסיפים למנות עוד יום, הרי היום הנוסף והחדש אינו העשרים של אתמול, אלא האחד של היום, ומן הטעם הזה יותר נכון להדגיש ולומר היום אחד ועשרים, היום שנים ועשרים, כי אכן היום הנספר לפנינו הוא האחד הנוסף על העשרים שכבר עברו ואינם לפנינו. וכך הוא שיעורו 'היום אחד' [ועוד] 'עשרים יום' [שעברו]. וזהו באמת 'צחות לשון', כי יותר נכון להקדים את המועט תחילה שאותו אנו מונים עכשיו. ואילו המספר המרובה כבר נמנה ועבר, ורק זוכרים אותם ומוסיפים למנין העכשווי. [ואף שבלשון הקודש המדוברת בפי חז"ל היה נהוג להקדים המספר הגדול תחילה, וכלשון בני אדם ולשון ארמי וכל העולם, מ"מ בספירת העומר כיון שהוא

1. אם כי בשפת האידיש שלנו, נהוג להקדים את מספר היחידים לעשרות, כמו 'צוויי אין צוואנציג', אך עדיין במספרים יותר גבוהים, מקדימים את המאות והאלפים לפני העשרות והיחידים.

מצוה מן התורה לספור מעדיפים את הלשון המקראי, שהוא צח אמיתי ומדויק ביותר, וכמו שנתבאר שהיא ספירה נכונה ומדוקדקת טפי על פי אדני ההגיון].

אמנם במקום שהכתוב עוסק במספר שעדיין לא נספר, אלא בא לקבוע מניין מסוים, או שמסכם מניין כל שהוא, אזי לא יתאים להקדים את המועט תחילה ולומר 'אחד ועשרים' אלא אז יאמר 'עשרים ואחד', שכן מצד דרך המניין אדרבה ראוי למנות את המספר המרובה תחילה, ורק אח"כ כשיגמרו העשרות, ישאר היחידים ונמנה אותם. ומוזה הטעם מצינו כמה מקראות שמקדים בהם המספר הגדול: 'כי שבעתים יוקם קין ולמך שבעים ושבעה' (בראשית ד, כד) מאחר שכוונת הכתוב כאן לקבוע מראש ומדבר על העתיד לבוא, הנה יבוא השבעים תחילה ואח"כ יתוסף עוד שבעה. שכן הוא סדר התרחשות הדברים בפועל. וכן 'והיו ימיו מאה ועשרים שנה' (שם ו, ג). 'ויאמר לא אשחית אם אמצא שם ארבעים וחמשה' (שם יח, כח), והיינו אם אספור ואמצא שם ארבעים וחמשה, אז לא אשחית, שקודם ימצא ארבעים ואח"כ עוד חמשה. וכן 'ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה וגו' ושישים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה' (ויקרא יב, ד-ה) - תחילה תשב שלשים יום ואח"כ עוד שלשת ימים. וכן בערי מקלט 'ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר, כל הערים אשר תתנו ללוים ארבעים ושמונה עיר' (במדבר לה, ו-ז) כי מצוה על העתיד שיתנו מספר ערים, וקודם יתנו ארבעים ואח"כ עוד שתיים.

ורק כשהמניין הנכתב הוא בדרך של ספירה וחשבון, מכין שבה לתאר את דרך החישוב והספירה, אזי יש תחילה ביד המונה את המספר המועט שהוא הקרוב אלינו ביותר, ואילו המספרים הגדולים הם מרוחקים ביותר כמו שנתבאר לעיל. ואז הוא מתחיל מהמספר הקטן וממשיך במספר הגדול. והם הם שני דרכי הספירה והמניין בתורה.

ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים (א, מו)

בפרשת פקודי גם מופיע מניין זה במדויק: 'בקע לגולגולת מחצית השקל בשקל הקודש לכל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה, לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים' (שמות לח, כו). והוא המניין שנצטוו עליו במצות תרומת והקמת המשכן בפרשת כי תשא - 'כי תשא את ראש בני ישראל' (שם ל, יב).

ויש בזה דבר מופלא, שהרי הספירה כאן בפרשת במדבר היתה באחד באייר - 'באחד לחודש השני', והיתה מאוחרת ביותר ממצחית השנה מהספירה הקודמת

שהיתה בתשרי - בתחלת נדבת המשכן (רש"י שמות ל, טז). ובכל זאת הגיעו לאותו חשבון במדויק.

ועיין ברש"י בפרשת כי תשא (שם) שעמד על כך, ומיישב על פי דרכו שנמנו אותם אנשים עצמם. זה לשונו: 'ואם תאמר וכי אפשר שבשניהם היו ישראל שוים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, שהרי בכסף פקודי העדה נאמר כן, ובחומש הפקודים אף בו נאמר כן, ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים, והלא בשתי שנים היו ואי אפשר שלא היו בשעת מנין הראשון בני י"ט שנה שלא נמנו ובשניה נעשו בני כ'. תשובה לדבר, אצל שנות אנשים בשנה אחת נמנו, אבל למנין יציאת מצרים היו שתי שנים, לפי שליציאת מצרים מונין מניסן כמו ששינו במסכת ראש השנה, ונבנה המשכן בראשונה והוקם בשניה שנחחדשה שנה באחד בניסן, אבל שנות האנשים מנויין למנין שנות עולם המתחילין מתשרי, נמצאו שני המנינים בשנה אחת, המנין הראשון היה בתשרי לאחר יום הכפורים, שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם ונצטוו על המשכן והשני באחד באייר.'

והרמב"ן (שם פסוק יב) נחלק עליו וכתב, שאלו שהשלימו שנתן והגיעו להיות בני עשרים בפרק זמן זה, השלימו את מניין האנשים שמתו בזמן זה, וכן השלימו במנינים את בני לוי שנמנו בספירה הקודמת, ולא נמנו בספירה האמורה בפרשת במדבר, עיי"ש.

ונמצא שהיה בדבר נס מופלא שמניין בני ישראל הגיע בשני מניינים אלו לאותו מספר במדויק 'שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים'.

והנה מצינו שגם במניין שבשעת יציאת מצרים נזכר המספר 'שש מאות אלף', וכן להלן במניין שבפרשת פינחס שהיה בשנת הארבעים, לאחר שכל אותו הדור מת במדבר ונולד דור חדש, בכל זאת בכל הספרות היו בני ישראל קרוב לשש מאות אלף.

חזינו שמספר זה בקירוב, רצוף הוא למן אשר יצאו ממצרים עד שהגיעו לארץ ישראל, הרי בוודאי יש משמעות בדבר. ונראה דהיינו משום שאין נחשב בגדל 'עם' בפתות משש מאות אלף יוצאי צבא. ומפני כן יש לומר שסיבב כך הקב"ה במטרה מכוונת, שיהיה מספר בני ישראל מדויק בשני המניינים האלו, למרות השינוי הגדול שהיה לכאורה בקורות בני ישראל ממניין למניין.

ובמיוחד בולט הדבר במניין המבואר כאן בפרשת במדבר, לדעת הרמב"ן דלעיל, שאף שעתה לא נכללו במניין העם עשרים ושתים אלף בני שבט לוי, בכל זאת עלה מספרם ובמצחית השנה שחלפה הושלם מניינם, עד שהגיע מספרם לשש מאות אלף, כלומר שהיה מספר

של 'עם' גם בלי שבת לוי. [וכן בסוף הארבעים גם כן היה המספר של כשש מאות אלף בלי שבת לוי].²

ללמדנו בא הדבר, שאף שהפריש ה' את שבת לוי מתוך עם ישראל להיות מוקדש לעבודתו, בכל זאת לא נתמעט מספר יוצאי הצבא שבעים ישראל, ונותר מספרם באותו מספר במדויק לא חסר אחד.

אשר נראה מאכן לימוד גדול לשעה ולדורות, שאין יוצאים נפסדים מחמת עשיית רצון ה' וההתמסרות אליו. כמו שהיה במניין בני ישראל שלמרות שנתנו לה' את שבת לוי, לא נחסר מהם מניין יוצאי הצבא הנצרכים לבניין העם כיאות, וסיבה ה' נס מופלא זה שאחר כל הגרעון נותרו באותו המניין הנדרש. ולכן זימן ה' שיהיה מניינם באותו מספר במדויק עד לאחת, שבכך מתבטא בעליל שאין מפסידים מאומה על ידי מה שנותנים לה' את חלקו. ואף שמצדנו אנו צריכים ומוכנים גם להפסיד עבור כבוד ה' ועבודתו, אולם בסופו של דבר האמת היא שאין מחסור ליראיו' (תהלים לד, י).

* * *

ואתה הפקד את הלויים על משכן העדות ועל כל כליו ועל כל אשר לו, המה ישאו את המשכן ואת כל כליו והם ישרתהו, וסביב למשכן יחנו. ובנסוע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים, והזר הקרב יומת. וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם. והלויים יחנו סביב למשכן העדות, ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות (א, ג-ג)

לכאורה יש כאן כפילות ולשון יתירה, שבתחילה נאמר כבר 'וסביב למשכן יחנו', ואחר כך חזרה תורה וציוותה פעם נוספת 'והלויים יחנו סביב למשכן העדות' [ועיין 'משך חכמה' כאן מה שיישב בזה]. וכן טעון ביאור הפסוק 'וחנו בני ישראל איש על מחנהו' וגו', שלכאורה אינו שייך לכאן. וזה שייך לפרשת הדגלים שלהלן.

אכן הביאור בזה הוא שבפרשה זו נאמרו שני תפקידים שונים ונפרדים, שהוטלו על כלל שבת הלויים: תפקיד אחד שזכו בו הוא מצות השירות למשכן, נשיאתו במסעות והקמתו בחניות, ובה עוסקים הפסוקים הראשונים. וכהמשך וחלק ממצוה זו, נאמרה גם מצות חניית הלויים מצד תפקיד זה המוטל עליהם. שמכיון שהם משרתי המשכן, אזי הם מצווים לחנות סמוך

למקום שירותם. כך שהוא דין הנובע מצד שלימות מצות 'השירות', שגם יחנו סמוך למקום, וכדרך עובד נאמן ומסור שקובע את מגוריו סמוך למקום עבודתו.

אולם לאחר מכן בא הכתוב לומר את התפקיד השני שיש ללויים, שישנה מצוה בפני עצמה על חניית הלויים שתהיה נפרדת מחניית בני ישראל, מצד שיש כאן תפקיד נוסף המוטל עליהם - לחנות סביב למשכן מצד היותם 'שומרי המשכן'. ולשם כך בא הפסוק 'וחנו בני ישראל', שמקדים לבאר גדר תפקיד זה, שבעוד שבני ישראל יחנו איש על מחנהו ואיש על דגלו, וזה משמעות סדר חנייתם, הנה הלויים לעומת זאת, רק הם לבדם יחנו סביב למשכן העדות, כאשר בעצם חנייתם במקום זה המה ממלאים תפקיד נכבד, שבכך הם שומרים את משמרת משכן העדות.

ולכן חזר הכתוב ואמר 'והלויים יחנו סביב למשכן העדות' שכן הוא דין נוסף, שעצם חנייתם יש בו גדר שמירה וכבוד למשכן [שהוא נוסף על דין חנייתם מדין הסמיכות למקום השירות].

ומעתה יבואר, שבמקביל לכך נאמרו בפרשה זו גם שני לשונות של עונש ואזהרה על בני ישראל המתקרבים למשכן, תחילה 'והזר הקרב יומת', ואחר כך 'ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל'.

והיינו כי הפסוק הראשון הוא מצד התפקיד המעשי של שירות המשכן, ועל זה אמר הכתוב שרק הלויים רשאים לעסוק בהקמת המשכן, בפירוקו ובנשיאתו, ובה נאמר עונש לזר, שבאם יקרב אל המשכן יומת. והיינו אם יגש לסייע בעבודות השירות של המשכן, במלאכות הנשיאה ההקמה והפירוק, חל עונש מיתה לזר העוסק בעבודה זו שהלויים מופקדים עליה, וכמבואר בגמרא (ערכין יא): שמפסוק זה למדו שחייב מיתה.

אולם המשך הפסוקים עוסק כאמור במצות השמירה שמתקיימת על ידי עצם חנייתם, והנה גם בזה נאמרה אזהרה לבני ישראל שלא יקרו לתפקיד זה, שאסור לבני ישראל לבוא לחנות ולנטות את אהלם במקום המיוחד ללויים, כי גורם פריצה והרס במצב שמירת הלויים על המשכן. אך לגבי זה לא הזהירה תורה בעונש מיתה, אלא שלא יבא ישראל לחנות במחנה לוייה בכדי שלא יהיה קצף על עדת בני ישראל'. כיון שבכך גורם שיבוש וקלקול צורת המחנות, אשר קבעה תורה בסדרי המשכן לכבוד מלכות ה', שיהיו בני ישראל חונים על מחניהם ודגליהם, והלויים יהיו חונים בתורת שומרים.

2. וכן לדעת רש"י נמצא שהיה נס מופלא, שבין שני המניינים שבתשרי ובאייר, לא נעדר ולא מת מהם איש, וכל זאת סיבה ה' שלא יחסר מניינם הראוי להם בעת המפקד.

ברוך א-ל עליון אשר נתן מנוחה

- כבדהו במאכל ובמשתה ובכסות נקייה (מכילתא בא ט, ספרא אמור יב).

אמנם נראה שישנו ענין נוסף בבגדי שבת שהם באים לכבוד עבודת ה' של יום השבת. והיינו מכיון שיום השבת הוא זמן שכולו קודש לעבודת ה', ולכבוד עבודה זו לובשים בגדי קודש, בגדי שירות ושרד כמו כהנים בעבודתם. ואמנם גם בחול תפקידינו הוא לשרת את הקב"ה, ככתוב 'ממלכת כהנים', אבל בשבת כשאנו מקדישים עצמינו רק לכך, אזי אנו בחינת כהנים גדולים. וכמו הכהן הגדול אשר מן המקדש לא יצא ותמיד כולו כהן לה' אשר לבש בגדים מיוחדים, לכבוד ולתפארת, כראוי למשרת ה' וכן ביתו. ועיין ב'אבודרהם' (סדר שחרית של שבת) - תפארת עטה ליום המנוחה רמו שאין בגדי שבת דומין לשל חול וכתוב בבגדי כהן לכבוד ולתפארת וכתוב לבשי בגדי תפארתך, וזהו כמו שביארנו.

ומקובלי צפת נהגו על פי האריז"ל להתעטף בשבת בבגדי לבן, וב'באר היטב' כתב - והאר"ז ז"ל כתב יש ללבוש ד' בגדי לבן מלבוש העליון והתחתון והאזור והחלוק (סימן רסב סק"ד). וזה דרגה יותר נעלית, דהיינו שבשבת לא זו בלבד שנחשב היהודי ככהן גדול, אלא הוא כמו בעת שנכנס לפני ולפנים.

מלבושים נאים וצחים באים גם לכבוד הנשמה יתירה, שהיא תוספת נשמה באדם שעל ידה מתגלה צלם האלוקים שבו, ולכן לובשים בגדים נאים ומלובנים, בחינת ה'סירו הבגדים הצואים והלבש אותך מחלצות', וכמו מלאכי השרת, כדאיתא ברש"י - לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת דכתיב והאיש לבוש הבדים וכו', ובמסכת נדרים נמי אמרינן מאן מלאכי השרת, 'רבנן', ואמאי קרי להו מלאכי השרת, משום דמצויינין כמלאכי השרת במלבושים נאים (קידושין עב).

והנה איתא בחז"ל על הפסוק 'כתנות עור', שבתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב 'כתנות אור' (בר"כ כ, יב). והיינו שלפני שנפגם האדם בחטא היה לו מעטה של קרני הוד מרוב הארת נשמתו. ובשבת קודש שזוכים לנשמה יתירה משתייכים לבחינה זו, ומבטאים ענין זה בבגדי שבת. וכן איתא בתיקוני זוהר שבשבת מתלבשין הנשמות בכתנות אור (הקדמת התיקוני זוהר מובא באגרא דפרקא אות ק"ז, ועיין של"ה מסכת שבת פרק נר מצוה אות סז, וב'פרי צדיק' קונטרס 'קדושת שבת' מאמר ה אות ו).

השומר שבת הבן עם הבת לא- יצו כמנוחה על מחבת

השביטה היא עבודת היום של השבת, כלומר שהמנוחה בשבת, אין היא רק מצוה ממצוות היום אלא המנוחה היא 'עבודת היום', והיא היא עבודתנו לה' ביום זה.

ונעלית עבודה זו של מנוחת השבת, יתר על עבודת הקרבנות שבמקדש. וביארנו (בספר 'בן מלך שבת קודש' מאמר א) שזה הטעם דמכלל העבודות שאנו עושים לה' לא נזכרה בעשרת הדברות אלא עבודת השבת, שהיא העבודה היסודית והשורשית בחובותינו כלפי ה'.

ונראה, שזה הטעם שבפרשת 'מועדי ה' - מקראי קודש' שבפרשת אמור, נאמר בכל המועדים 'והקרבנתם אשה לה' מלבד יום השבת שלא נזכר בו הקרבנת אשה, דהיינו משום שביום השבת, עצם עשיית יום השביעי ליום שביטה היא קידושו של היום השביעי וזהו 'קריאתו קודש'. וכלשון הפסוק שם - וביום השביעי שבת שבתן מקרא קודש כל מלאכה לא תעשו (ויקרא כג, ג).

והיינו מה שתיקנו חז"ל בתפילות שבת - 'רצה במנוחתנו'. כלומר שעצם המנוחה הוא עבודת ה' של יום זה, שמבקשים עליה שתהיה רצויה לפניו, כשם שמבקשים רצה בסיום כל תפילה. [וכן ביקשו במקדש אחר הקרבת הקרבנות כדאיתא ברמב"ם (תמידין ומוספין פ"ו ה"ד)]. והנה ביום טוב אין אומרים 'רצה בשמחתנו' או בשביתתנו, כי השמחה ביום טוב וכן השביטה בו, הם 'מצוות היום', ואינם 'עבודת היום', שעבודת ה' ביום טוב הם הקרבנות. מה שאין כן בשבת, ש'המנוחה' היא עצמה עבודת היום. והיא נרצית לפני ה' כקרוב וכמנוחה.

במלבושי כבוד זבח משפחה

המצוה ללבוש בשבת בגדים מיוחדים - 'בגדי שבת', בפשטות הוא ענין של כבוד שבת, כדאמרו בגמרא - וכבדתו מעשות דרכיך, וכבדתו, שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדתי (שבת ק"ג). והוא לכבוד קדושת היום.

ואכן מצוה זו ישנה גם בשאר מקראי קודש כדאמרו שם - מאי דכתיב 'ולקדוש ה' מכוונו', אמר ליה זה יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתייה, אמרה תורה כבדהו בכסות נקייה (שם ק"ט). ובמכילתא - מקרא קודש

3. וכן הוא מנהג ירושלים מקדמת דנא ללבוש שמונה בגדים לכבוד שבת דוגמת כהן גדול.

אל א-ל אדון מחוללו מנחה היא שלוחה

הנה בסדר העולם הטבעי, ימיו של האדם נתונים לעצמו לעסוק בהם בכל צרכיו, וכמו שכתוב 'שמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם'. וגם אדם ישר דרך המכיר כי הכל ניתן מאת ה', אזי הוא מודה ומשבח על כל הטוב שניתן לו, ואף עובד את ה' ומביא קרבנות לשמים כאות תודה וביטוי הכרה שהכל מאתו יתברך. אולם עדיין עצם סדר החיים נתון לו עבור עצמו כבחירתו, כאשר מטרתו בכל עיסוקיו הוא להשיג את צרכיו ורצונותיו.

אמנם מעם ישראל התחדשה תביעה נשגבה, שימסרו יום מחייהם אשר יהיה נתון לגמרי להקב"ה. וזהו יום השבת, אשר בו האדם כולו קודש לה', כנאמר 'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלוקיך, לא תעשה כל מלאכה' (שמות כ, ח-ז).

והנה עבודת ה' וקיום המצוות שעוסק בהן איש ישראל כל ימות השבוע, אינם שוללים את עיסוקיו של האדם עבור עצמו, אלא שהתורה מכוונת אותו שינהל את מסגרת חייו בדרכי ה' ובהנהגה קדושה, וכמו כן מוטל עליו לכבד את ה' ולעבדו בתפילה ובקרבנות בזמנים קצובים. אבל בשבת קודש, היהודי נתון את כל מציאותו לה', ומוסר את עצמו לה' לגמרי, ומתפנה מכל ענייני עצמו וכל עסקיו, וכמו שכתוב - 'אם תשיב משבת רגלך עשות חפציך ביום קדשי ממצוא חפצך ודבר דבר'.

ולזה כיוון הפייטן ברוממות שבח השבת - 'ואם יצא חובת היום אשרי לו, אל א-ל אדון מנחה היא שלוחה', כי התמסרותו זו של האדם לתת את עצמו לגמרי לה' יתברך, היא נתינה לה' כמנחה המוגשת ומוקטרת לפניו.

ואשרי לתמימים. אם יהיה נצור. כתר הלומים. על ראשם יצור

השבת היא תפארת ועטרה לראשם של ישראל כנוסח התפילה (מנחה לשבת) - תפארת גדולה ועטרת ישועה. וכן בברכת ההפטרה - ועל יום השבת שנתת לנו ה' אלוקינו לקדושה ולמנוחה לכבוד ולתפארת. והיינו שבשבת קודש רואים יותר את 'שם ה' נקרא עליך', וכדאיתא בחז"ל - 'לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת' (ב"ר יא, ב). ועוד אמרו - 'השבת מוספת קדושה על ישראל' (מכילתא פרשת כי תשא).

והנה מבואר בגמרא שבשבת פטור האדם ממצות תפילין מהטעם שתפילין הם אות - 'יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות', וברש"י - שהן עצמן אות בין הקב"ה לישראל דכתיב כי אות היא וגו' (מנחות לו:). והרי התפילין מלבד היותן אות הרי הם גם טוטפות, ומאחר שפטרו לגמרי ממצות תפילין בשבת, הרי שיש בשבת גם בחינת 'טוטפות', דהיינו עטרה וכתר לראשם.

ובארז"ל איתא (פרע"ח שער שבת פ"ח) שלכן אומרים 'שמח משה וכו' כליל תפארת בראשו נתן לו, כי הכתרים של 'נעשה ונשמע' שניטלו מישראל ניתנו למשה, ובשבת הוא מחזירם לישראל, והיינו שבשבת כל עם ישראל זוכים לכליל תפארת בראשם'. והנה על הכתרים של נעשה ונשמע, כבר כתבו התוס' (שבת פח. ד"ה שני כתרים) - 'של הוד היו, לפיכך כשנטל משה קרן אור פניו'. ומבואר בדברי הארז"ל שבשבת מתעלים ישראל לדרגתם שלפני החטא, ובשל כך קורן אור פניהם בקרני הוד. והוא מה דאיתא בחז"ל 'ברכו באור פניו של אדם, קדשו באור פניו של אדם, לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת' (ב"ר יא, ב).

בעניינא דיומא

חג השבועות - עצרת של חג המצות

חג השבועות - "עצרת"

ונראה בבאיור הדבר, דהנה חג הפסח יש לו משמעות כפולה, שני חלקים מקבילים של טובת ה' עמנו. וכפי שמצינו בהגדה של פסח (ומקורו בגמרא פסחים קטז). שסיפור יציאת מצרים כולל שני עניינים אלו, האחד הוא חסדי ה' עמנו בטובה הגשמית והארצית, "עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו". והשני הוא הטובה הרוחנית והשמיימת "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו".

חג השבועות נקרא בחז"ל בשם "עצרת", והנה בתורה מצינו "עצרת" רק על שבעיני של פסח ושמיני של חג, דהיינו יום הנועל וחותם את החג, וחזו"ן מזה דקים להו לחז"ל שבעומק גם חג השבועות הוא השלמה וסיום של חג הפסח, אשר על כן ראוי לקרותו עצרת בתושבע"פ. [ועיין רמב"ן (ויקרא כג, לו) שביאר דבר זה על פי תורת הסוד].

ובשני העניינים הללו חג השבועות הוא הסיום והשלימות של חג הפסח, כאשר יבואר להלן.

בחלק של מגאולה הארצית, הרי חג הפסח הוא החג על יציאתנו מצרים מבית עבדים, והנה בהמשך לזה חג השבועות הוא חג הקציר, שמשמעותו היא חג ושמחה ותודה לה' על מתנת ארץ ישראל.

כי הנה חג השבועות נקרא בתורה גם "יום הביכורים", על שם הקרבת מנחה חדשה מביכורי קציר חטים, וכמו כן רק מחג השבועות ואילך ניתן להביא ביכורים. ומהות הבאת הביכורים מבואר בכתוב - **ויתן לנו את הארץ הזאת וגו' ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי** (דברים כ"ט). הרי שביכורים עניינם הודאה על נתינת הארץ הטובה, שמביא לה' מביכורי תגובתה. ומשום כך רק מי שיש לו קרקע מביא וקורא. [ומהאי טעמא, יתבאר לו, מה שביכורים באים מכל שבעת המינים. אף שתרומות ומעשרות חובתם מן התורה, רק בדגן תירוש ויצהר. כי מאחר שהבאת הביכורים באה כדי להודות לה' על הארץ, מצותה להביא מכל שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל. ולפי זה מבואר עוד הרבה פרטים במצות ביכורים, ואכמ"ל.] וממילא מובן שזה הוא גם תוכן עניינו של חג השבועות - יום הביכורים, שמחה והודאה לפני ה' על הארץ הטובה אשר הנחיל לנו, וכפי שנתבאר בארוכה במאמר הקודם.

ובזה נמצא שחג השבועות הוא השלמה והמשך של חג הפסח, שהרי בפסח אנו שמחים על היציאה ממצרים, ובשבועות אנו עושים חג לה' על נתינת ארץ ישראל. ופשוט שביאתנו לארץ ישראל היא החלק המשלים של יציאת מצרים, כי אין משמעות ליציאת מצרים מבלי לבוא אל הארץ.

הכניסה לארץ ישראל - השלמה של יציאת מצרים

ואכן מיד עם ראשית חזיון מגאולה, כאשר נתגלה ה' אל משה בסנה נאמר לו - **"וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסים"** (שמות ג, ח). וכן מצינו בריש פרשת וארא ארבע לשונות של מגאולה **"והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי"**, ומיד אחר כך ממשיך הלשון החמישי **"והבאתי"** אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לאברהם וגו'. כי היציאה ממצרים והביאה לארץ הם שני הצדדים של אותה מגאולה. וכלשון התורה בפרשת בהר - **אני ה' אלוקים אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ נענן וגו'** (ויקרא כה, לח).

וכך הוא במזמור שבהלל **"בצאת ישראל ממצרים"**, שם משורר על ניסי יציאת מצרים, וכולל בנשימה אחת **"הים ראה וינסו - הירדן יסוב לאחור"**. למרות שהמרחק בין שני המאורעות היה ארבעים שנה, והטעם משום שהם שני

חלקים של אותה מגאולה. [ויש לציין שגם ביציאת מצרים וגם בעת הכניסה לארץ, היה הנס באותה סוג התרחשות שעברו במים בחרבה, וכן שניהם היו בחודש ניסן].

והנה בשני המאורעות, הן בליל פסח בשמחת היציאה ממצרים, והן בהבאת ביכורים שהוא שמחת הכניסה לארץ, יש מצות **"הגדה"** לספר ביציאת מצרים, ותיקנו חז"ל בסיפור יציאת מצרים של ליל פסח לדרוש את פרשת **"ארמי אובד אבי"** שהיא פרשת מקרא ביכורים, אלא שבפסח מספרים רק עד היציאה, **"ויוציאונו ה' ממצרים ביד חזקה וגו'"**. ואילו בהבאת ביכורים ממשכים את הסיפור עד סופו **"ויביאונו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש"**.

קבלת מלכות ה' ביציאת מצרים - קבלת המצוות בהר סיני

וכמו כן בחלק הרחוני של הגאולה שהוא **"ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו"** גם בזה חג השבועות הוא שלימותה של יציאת מצרים. כי בחג השבועות ניתנה תורה לישראל אשר זו היתה תכליתה ושלימותה של קרבנו לעבודתו.

המאורע של **"קרבנו המקום לעבודתו"** אירע בפסח, והוא היה ההתחלה, דהיינו שבעת יציאת מצרים קיבלו עם ישראל עליהם את מלכות ה'; **ודבר זה התבטא בהקרת קרבן פסח, שבזה הראו קבלת מלכותו עליהם, וכדאיתא בחז"ל בפרשת קרבן פסח - משכו ידיכם מעבודה וזה והדבקו במצוה** (רש"י ומכילתא שמות יב, כא). שעל ידי קרבן זה הכריזו ישראל שה' הוא מלכם והם עמו ועבדיו. ובזכות דם הפסח, נגאלו ישראל ממצרים, והיינו משום שהוכיחו בזה קבלת מלכותו.

ובחג השבועות נשלם החלק השני של קבלה זו, בקבלת התורה, כאשר ישראל הוסיפו וקיבלו על עצמם גם את כלל התורה והמצוות.

חלוקה זו של שני השלבים מפורשת בחז"ל - **אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו הן. כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזרותי**. (מכילתא שמות פרשת בחודש השלישי על פסוק לא יהיה לך).

בדברי המכילתא מבואר שכבר במצרים בטרם קבלת התורה היתה **"קבלת מלכותו"**, והיינו כאמור על ידי קרבן הפסח, שהוא היה ביטוי לכך שקיבלו על עצמם לכבד את מלכותו בקרבנות ובשאר חלקי העבודה. במתן תורה בהר סיני ניתוסף השלב של קבלת גזירותיו, כלומר לא רק לכבדו ולעבדו, אלא גם לקיים כל המצוות ופרטיהם לשמוע בקולו וללכת בדרכיו.

הרי שגם בענין זה נחשב גם כן איפוא חג השבועות **"עצרת"** של פסח, בפסח היתה ההתחלה ב"קבלת מלכותו", ובשבועות נשלם הדבר ב"קבלת גזירותיו".

ספירת העומר - צבירת הימים לחג השבועות

וגם במצות הספירה אנו מוצאים לפרשו בשני המהלכים האמורים. מצד הענין של חג הקציר וארץ ישראל, הספירה היא על הקציר כפשטות הכתוב בסופרים את ימי הקציר מאז קרבן העומר ראשית קצירכם, "מיום הביאכם את עומר התנופה", עד חג השבועות, וכדכתיב "מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות ועשית חג שבועות לה' אלוקיך" (דברים טז). שהוא החג על כל שבועות הקציר שנתן לנו ה', שאז מביאים מנחה חדשה ביכורים לה' ומודים לו על הארץ הטובה אשר נתן לנו.

וכמו כן במקביל לזה במעלה הרוחנית של הקירבה לה' ועבודתו יתברך, מהוה ספירת העומר ספירה של ימי הזדככות והכנה למתן תורה, כדנתבאר בר"ן (על הר"ף סוף פסחים) בשם המדרש - ובאגדה גם כן אמרו בשעה שאמר להם משה תעבדון את האלוקים על ההר הזה אמרו לו ישראל, משה רבינו אימתי עבודה זו אמר להם לסוף חמישים יום והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר. וביאר שם הר"ן - כלומר בזמן הזה שאין אנו מביאים קרבן ולא עומר אלא מחשבין חמישים יום לשמחת התורה כמו שמנו ישראל באותו זמן, וזה ודאי דרך מדרש הוא, דעיקרא דמילתא זכר למקדש וכו'.

והביאור בזה הוא שימים אלו שבין פסח לעצרת היו תחילת קירבתם והליכתם עם הקב"ה, ועיכב הקב"ה את מתן תורה חמישים יום אחר יציאת מצרים, בכדי שיהיו ראויים לכך, וכל אותם הימים היו מזדככים ומתעלים על ידי שהיו שרויים בקירבת ה', ובכל יום ויום נתרקנו מטומאת מצרים והתקרבו אל הקדושה, עד שנעשינו ראויים לקבלת התורה. והוא הענין המבואר בספ"ק בשם האר"ז שעל ידי ספירת העומר אנו זוכים להיטהר מטומאותינו ומזוהמתנינו ולהתקדש בקדושה העליונה.

ובזה מיושב מה שתמה בספר "החינוך" (מצוה שו), שמאחר שהספירה היא בכדי לבוא לחג השבועות, הרי היה לנו לספור הימים שיש לנו עד חג השבועות. אכן לפי בכל יום כמה ימים נשארו לנו עד חג השבועות. אכן לפי המבואר כאן אתי שפיר, שהרי ההכנה למתן תורה היה על ידי תוספת הקדושה ומעלות הטהרה שנטהרנו בכל יום ויום מטומאת מצרים, ובוה מניין הימים למתן תורה דומה לספירת הימים לפי דרך הפשט, שחג השבועות בא על ימי הקציר ואנו סופרים עוד יום של קציר ועוד יום של קציר, עד שמצטבר לנו שבעה שבועות קציר, ועושים ביום החמישים חג הקציר. וכך גם מצד חלק הרוחני אנו סופרים לציין שנצטר לזכותינו עוד יום של קדושה ועוד יום של קדושה, ועל ידי כך אנו זוכים לבוא ביום התמישים למתן תורה. מאז ההתחלה של "קבלת מלכותו" מוסיפים קדושה על קדושה חמישים יום, עד שמגיעים למתן תורה "קבלת גזירותיו".

תמצית תפקידו של העם היהודי - עבדות והנהגת קודש

שני חלקים אלו של "קבלת מלכותו", ו"קבלת גזירותיו". הם בעצם כללות תפקידו של עם ישראל, שני הדברים המרכזיים של התורה. והוא מה שאמר הקב"ה למשה לומר להם לישראל לפני מתן תורה, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש".

"ממלכת כהנים" היינו מלכות של כהני ה', כלומר משרתיו שתפקידם לעסוק בכבוד ה', להתבונן בגדולתו וברוממותו, לפרסם שמו, להחדיר בעצמינו רגשות אהבה ורגשות יראה, ולהשתחוות לפניו. ומזה נובעים חלק ניכר ממצוות התורה כגון עבודת המקדש והקרבנות, שבתות ומועדים, תפילות והלל, ברכות והודאות, וכו'. כל המצוות שעניינם כבודו של מקום ועבודתו, חובתם היא מצד החלק של "ממלכת כהנים".

והחלק השני הוא "גוי קדוש", כלומר הנהגת קודש, דהיינו כל מצוות התורה, סור מרע ועשה טוב, משפט ויושר, צדקה וחסד בין אדם לחבירו, איסורי עריות ומאכלות אסורות, וכו'. וכדכתיב - ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלוקיכם (במדבר טו, מ).

לימוד התורה נעלה על כל המצוות

והנה אמרו "ותלמוד תורה כנגד כולם" (פאה פ"א מ"א), דהיינו שלימוד התורה יש בה מעלה גדולה ונפלאה יתר על כל המצוות. ומצינו שביחס לשני הבחינות הנ"ל של תפקיד עם ישראל, נחשב לימוד התורה כמצווה יותר יקרה ועלית. הן ביחס לחלק העבודה של "ממלכת כהנים", והן ביחס לחלק המצוות של "גוי קדוש",

כלומר שלימוד התורה יש בה גם משום ממלכת כהנים דהיינו שיודי עבודת ה' כדאיתא בחז"ל 'ולעבדו זה תלמוד' (ספרי דברים יא, ג), וגם יש בה משום גוי קדוש שהרי היא מצוה ככל המצוות אלא שבשני עניינים אלו מעלתה יותר רוממה ונשגבה.

דאיתא בגמרא על מעלת התלמיד חכם - "יקרה היא מפנינים" (משלי ג) - "מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים" (הוריות ג). כלומר דברי התורה יקרים יותר מן העבודה של כהן גדול, שנכנס לפני ולפנים. והיינו כלפי החלק של "ממלכת כהנים", שכן עבודת כהן גדול לפני ולפנים היא שיא הרוממות של עבודת ה', ובכל זאת לימוד התורה הוא יותר יקר מזה - יקרה היא מפנינים.

וגם בחלק המצוות של "גוי קדוש". איתא בחז"ל - "וכל חפצים לא ישוו בה" (משלי ה) - "אפילו חפצי שמים" (מ"ק ט). "כל המצוות כולם אינם שווים לדבר אחד מן התורה" (ילקוט משלי תתקלז). וחזו"ן מזהיר רום מעלת חשיבות לימוד התורה, ויקרת רוממות וקדושת התלמיד חכם.

במדבר סיני באחד לחודש השני

בשורה טובה לקהל לומדי התורה והוגיה
שמחים אנו לבשר ללומדי התורה בכל אתר ואתר,
על צאתו לאור עולם והפצתו של הספר לו ציפו רבים

בן מלך על התורה במדבר חלק א'

מאת

רבינו הגאון הגדול בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

אשר משמיא זכו ליה לפתוח שערי אורה בדרכי לימוד המקראות בדרך המפרשים הקדמונים ראשונים ואחרונים ז"ל והשתלבות דרשות חז"ל עם פשוטו של מקרא

ועתה זכינו לבושם הזה שעדיין לא בא כמוותו כאשר פרש את אדרת ביאורו על ספר 'במדבר', לבאר את ייחודו של ספר זה, מהות עניינו מצוותיו ופרשיותיו.

בקע אור חדש בשחקים.

טעמו וראו!

ומתוק האור וטוב לעיניים לראות את השמש

ניתן להשיג במשרדי המכון ואצל נציגי הקהילה ובחנוניות הספרים המובחרות

בברכת התורה
הנהלת כתיבי בן מלך

'בן מלך' - להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות

כמו כן ניתן להצטרף לקבלת עולון "אוצרות בן מלך" שיוצא לאור מידי שבוע
בכתובת המייל: mekhonbenmelech@gmail.com

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mekhonbenmelech@gmail.com